

VŠĮ „Informatikos mokslų centras“

MOKSLAS • EKONOMIKA • SANGLAUDA

EUROPOS SAJUNGA
EUROPOS REGIONINIS
PLĖTROS FONDAS

Kuriame Lietuvos ateitį

Duomenų analizės įrankis DAMIS

dr. Jolita Bernatavičienė

Kaunas, 2015

DAMIS – nacionalinio mokslo informacijos archyvo MIDAS duomenų analizės įrankis

The screenshot shows the MIDAS web application interface. The browser address bar displays the URL `http://test.m...vate-app.html`. The page header includes the MIDAS logo and navigation links: "Duomenų analizės įrankis" (highlighted with an orange circle), "Užduotys", "Pranešimai +8", and a user profile icon. The left sidebar contains navigation options: "+ Naujas tyrimas", "PUBLIKUOTI TYRIMAI", "NEPUBLIKUOTI TYRIMAI" (with sub-items "123", "ee", "SKLanketa"), "ŠIUKŠLIADĖŽĖ", and "FTP". The main content area shows a notification for the last login, a search bar with the text "Paieška", and a list of unpublished research items. The table below lists three items with columns for name, type, modification date, status, and request type.

PAVADINIMAS	TIPAS	MODIFIKUOTAS	BŪSENA	PRIEIGOS TIPAS
123		2015-04-03 08:41:15	Nepublikuotas	Tyrimo dalyviai
ee		2015-04-09 16:19:52	Nepublikuotas	Tyrimo dalyviai
SKLanketa		2015-04-07 16:40:47	Nepublikuotas	Tyrimo dalyviai

DAMIS funkcionalumas

- DAMIS – **internetinė sistema** (web application):
nereikia jokio papildomo diegimo, užtenka interneto naršyklės.

DAMIS funkcionalumas

- DAMIS – **internetinė sistema** (web application): nereikia jokio papildomo diegimo, užtenka interneto naršyklės.
- Galima rinktis **lygiagrečių ir paskirstytųjų skaičiavimų resursus** (VU MII klasteris – VU MIF superkompiuteris), todėl gali būti analizuojami įvairios apimties duomenis.

DAMIS funkcionalumas

- DAMIS – **internetinė sistema** (web application): nereikia jokio papildomo diegimo, užtenka interneto naršyklės.
- Galima rinktis **lygiagrečiųjų ir paskirstytųjų skaičiavimų resursus** (VU MII klasteris – VU MIF superkompiuteris), todėl gali būti analizuojami įvairios apimties duomenis.
- Įgyvendintas **mokslinių užduočių sekų** principas.

DAMIS funkcionalumas

- DAMIS – **internetinė sistema** (web application): nereikia jokio papildomo diegimo, užtenka interneto naršyklės.
- Galima rinktis **lygiagrečiųjų ir paskirstytųjų skaičiavimų resursus** (VU MII klasteris – VU MIF superkompiuteris), todėl gali būti analizuojami įvairios apimties duomenis.
- Įgyvendintas **mokslinių užduočių sekų** principas.
- Gautus rezultatus galima **išsaugoti** naudotojo kompiuteryje arba **MIDAS saugykloje**.

DAMIS funkcionalumas

- DAMIS – **internetinė sistema** (web application): nereikia jokio papildomo diegimo, užtenka interneto naršyklės.
- Galima rinktis **lygiagrečiųjų ir paskirstytųjų skaičiavimų resursus** (VU MII klasteris – VU MIF superkompiuteris), todėl gali būti analizuojami įvairios apimties duomenis.
- Įgyvendintas **mokslinių užduočių sekų** principas.
- Gautus rezultatus galima **išsaugoti** naudotojo kompiuteryje arba **MIDAS saugykloje**.
- Įgyvendinti **įvairūs duomenų analizės** algoritmai, gali būti analizuojami **skaitiniai daugiamačiai duomenys**, kurie pateikti lentelės pavidalu.

Daugiamačių duomenų pavyzdys (krūties vėžio duomenys)

x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9	C
5	1	1	1	2	1	3	1	1	b
5	4	4	5	7	10	3	2	1	b
3	1	1	1	2	2	3	1	1	b
6	8	8	1	3	4	3	7	1	b
4	1	1	3	2	1	3	1	1	b
1	1	1	1	2	10	3	1	1	b
2	1	2	1	2	1	3	1	1	b
2	1	1	1	2	1	1	1	5	b
4	2	1	1	2	1	2	1	1	b
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
8	10	10	8	7	10	9	7	1	m
5	3	3	3	2	3	4	4	1	m
8	7	5	10	7	9	5	5	4	m
7	4	6	4	6	1	4	3	1	m
10	7	7	6	4	10	4	1	2	m
7	3	2	10	5	10	5	4	4	m
10	5	5	3	6	7	7	10	1	m
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
4	8	8	5	4	5	10	4	1	m

Duomenų požymiai:

x_1 – clump thickness,
 x_2 – uniformity of cell size,
 x_3 – uniformity of cell shape,
 x_4 – marginal adhesion,
 x_5 – single epithelial cell size,
 x_6 – bare nuclei,
 x_7 – bland chromatin,
 x_8 – normal nucleoli,
 x_9 – mitoses.

Klasės:

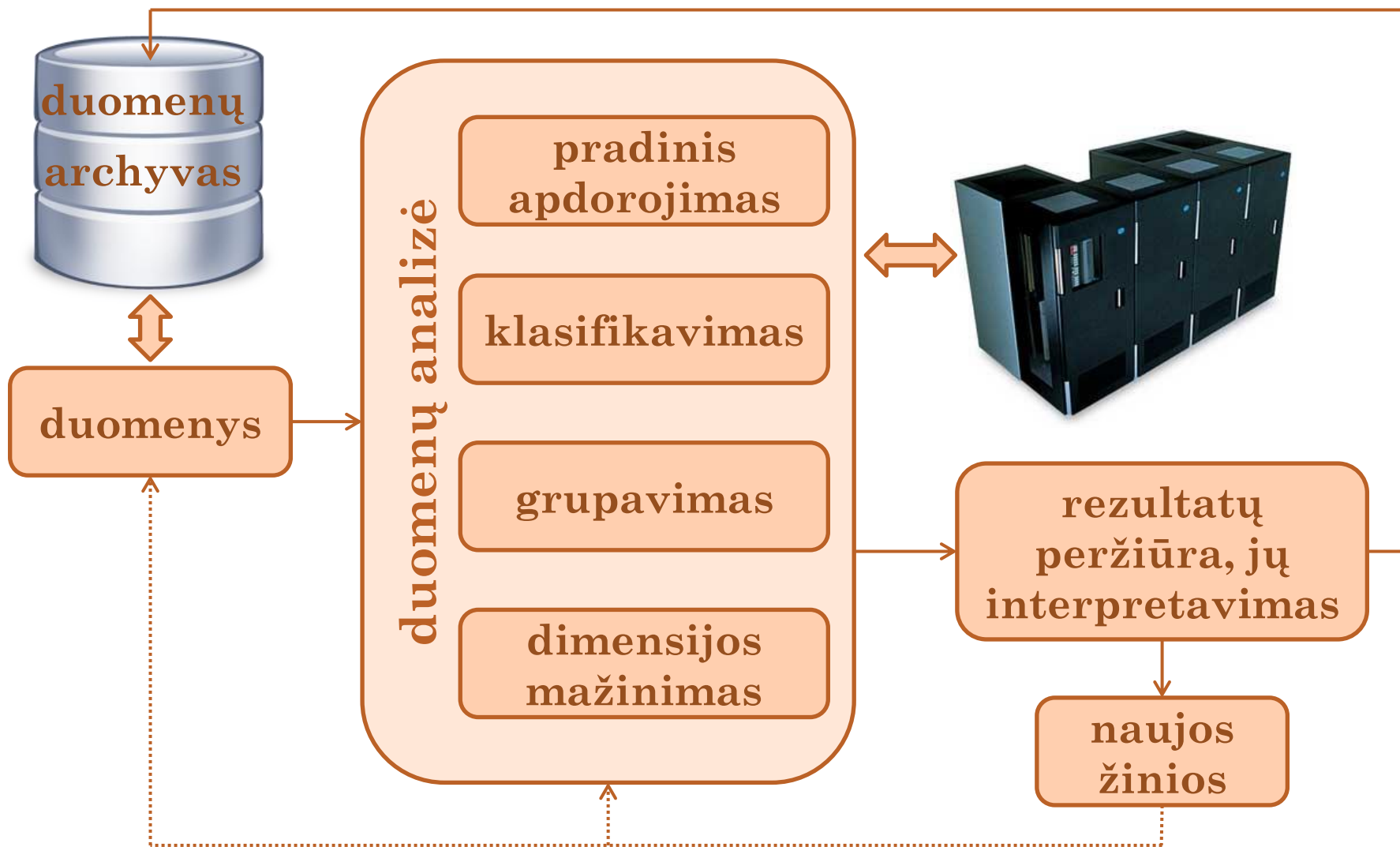
C – class (**b**enign, **m**alignant)

dimensija (matmenų skaičius)
 $n = 9$

viena eilutė – vienos pacientės
 duomenys

Duomenų analizė

DAMIS grafinė naudotojo sąsaja

DAMIS [Kurti eksperimentą +](#) [Eksperimentai ☰](#) [Failų sąrašas 📄](#)   [Lietuvių ▾](#)

MII klasteris ⓘ MIF VU SK2 ⓘ

▾ Duomenų įkėlimas

 ⓘ ⓘ ⓘ

[kelti naują failą] Pasirinkti [kelti failą iš MIDAS]

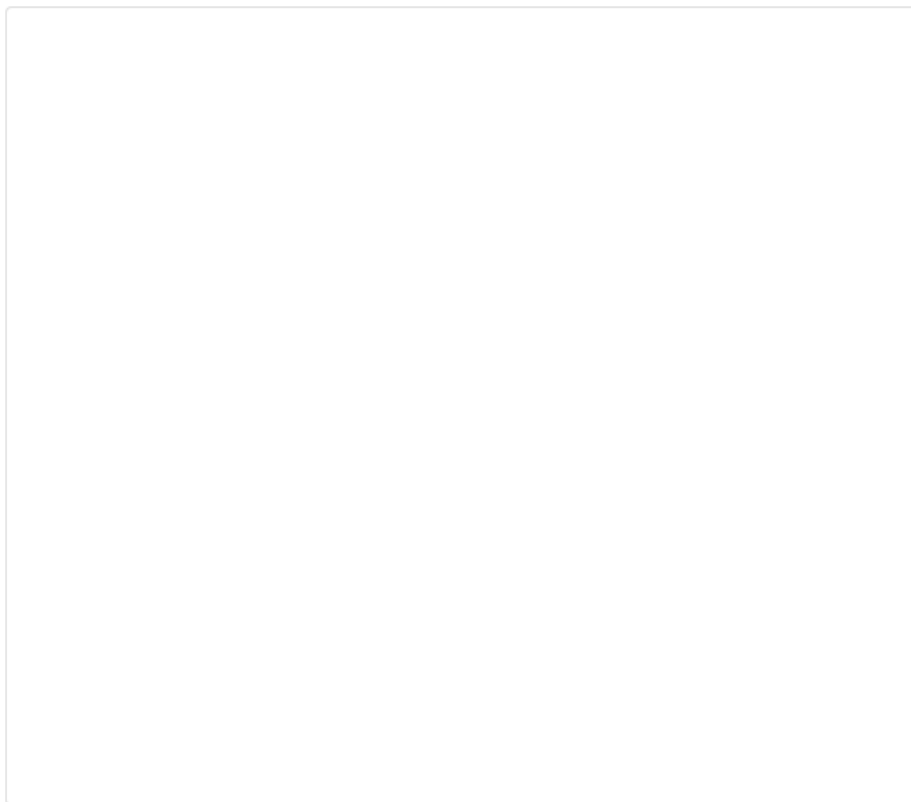
▶ Pirminis apdorojimas

▶ Statistiniai primityvai

▶ Dimensijos mažinimas

▶ Klasifikavimas, grupavimas

▶ Rezultatų peržiūra

[Naujas eksperimentas](#) [Išsaugoti](#) [Vykdyti](#)

DAMIS grafinė naudotojo sąsaja

eksperimentų vykdymo valdymas

Darbalaukis, kuriame
bus formuojama
eksperimento
užduočių seka
(scientific workflow)

kompo-
nentės

Duomenų įkėlimas

Įkelti naują failą   Pasirinkti įkeltą failą iš MIDAS

▶ Pirminis apdorojimas

▶ Statistiniai primityvai

▶ Dimensijos mažinimas

▶ Klasifikavimas, grupavimas

▶ Rezultatų peržiūra

Naujas eksperimentas

Išsaugoti

Vykdyti

DAMIS duomenų analizei

○ Įgyvendinta:

- **pradinio apdorojimo** algoritmai (valymas, filtravimas, skaidymas, transponavimas, normavimas, požymių atrinkimas),
- **pagrindinės statistinės charakteristikos** (minimumas, maksimumas, vidurkis, standartinis nuokrypis, mediana),
- **dimensijos mažinimo** (vizualizavimo) algoritmai,
- **klasifikavimo** ir **grupavimo** (klasterizavimo) algoritmai,
- gautų **rezultatų** peržiūra.

Skaičiavimų resursų parinkimas

MII klasteris ⁱ MIF VU SK2 ⁱ

▼ Duomenų įkėlimas

 ⁱ Įkelti naują failą

 ⁱ Pasirinkti įkeltą failą

 ⁱ Įkelti failą iš MIDAS

► Pirminis apdorojimas

► Statistiniai primityvai

► Dimensijos mažinimas

► Klasifikavimas, grupavimas

► Rezultatų peržiūra

Naujas eksperimentas

Išsaugoti

Vykdyti

Skaičiavimų resursų parinkimas

MII klasteris ⁱ MIF VU SK2 ⁱ

Skaičiavimo telkinio informacija

Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos instituto paskirstytųjų skaičiavimų klasteris

Klasterio svetainė:

<http://hpc.mii.vu.lt/>

Klasterio apkrovimas:

<http://hpc.mii.vu.lt/ganglia/>

▸ Dimensijos mažinimas

▸ Klasifikavimas,
grupavimas

▸ Rezultatų peržiūra

Naujas eksperimentas

Išsaugoti

Vykdyti

Skaičiavimų resursų parinkimas

MII klasteris MIF VU SK2

Skaičiavimo telkinio informacija

Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakulteto paskirstytųjų skaičiavimų superkompiuteris

Klasterio svetainė:
<http://mif.vu.lt/cluster/>

Klasterio apkrovimas:
<http://k007.mif.vu.lt/ganglia2/>

▼ Duomenys

Įkelti naują failą

► Pirmiausia

► Statistiniai primityvai

► Dimensijos mažinimas

► Klasifikavimas, grupavimas

► Rezultatų peržiūra

Naujas eksperimentas

Išsaugoti

Vykdyti

Duomenų įkėlimas

MII klasteris **MIF VU SK2**

▼ Duomenų įkėlimas

Įkelti naują
failą

Pasirinkti
įkeltą failą

Įkelti failą iš
MIDAS

Įkelti failą iš
MIDAS

▶ Pirminis apdorojimas

▶ Statistiniai primityvai

▶ Dimensijos mažinimas

▶ Klasifikavimas,
grupavimas

▶ Rezultatų peržiūra

Norima komponentė **plyte tempiama** į darbalaukį;

Prieš tai duomenys **turi būti tinkamai paruošti.**

Naujas eksperimentas

Išsaugoti

Vykdyti

Duomenų įkėlimas iš MIDAS

MII klasteris MIF VU SK2

▼ Duomenų įkėlimas

Įkelti naują failą Pasirinkti įkeltą failą Įkelti failą iš MIDAS

Įkelti failą iš MIDAS

Pavadinimas	Modifikuota
Publikuoti tyrimai	2015-04-09
Nepublikuoti tyrimai	2015-04-09

Patvirtinti Atšaukti

Naujas eksperimentas Išsaugoti Vykdyti

Duomenų pirminis apdorojimas

MII klasteris

MIF VU SK2

▶ Duomenų įkėlimas

▼ Pirminis apdorojimas

Valymas

Filtravimas

Skaidymas

Transponavimas

Normavimas

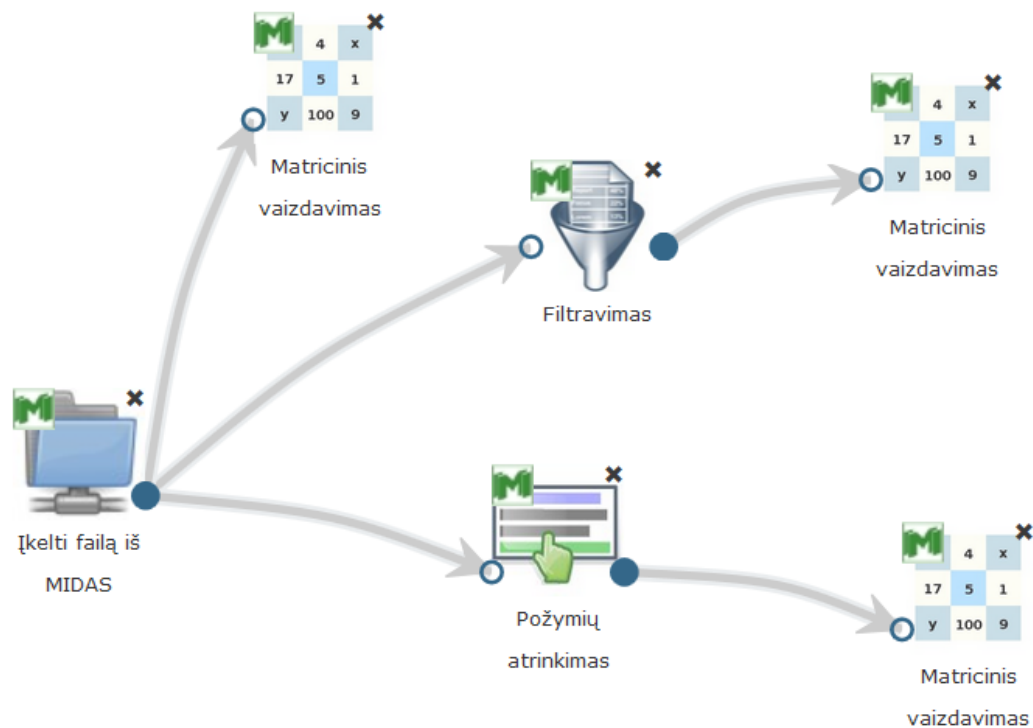
Požymių atrinkimas

▶ Statistiniai primityvai

▶ Dimensijos mažinimas

▶ Klasifikavimas, grupavimas

▶ Rezultatų peržiūra

Įkeltos komponentės sujungiamos į vadinamąsias **mokslinių užduočių sekas** (scientific workflows)

Naujas eksperimentas

Išsaugoti

Vykdyti

Komponenčių parametų parinkimas

MII klasteris MIF VU SK2

Duomenų įkėlimas

Pirminis apdorojimas

Požymių atrinkimas

Požymių atrinkimas

Požymiai

- Uniformity_of_C
- Single_Epithelia
- Bare_Nuclei
- Bland_Chromat
- Normal_Nucleol
- Mitoses
- class_attr

Pasirinkti požymiai

- Clump_Thickne:
- Uniformity_of_C
- Marginal_Adhes

Klasės požymis

class_attr

Patvirtinti Atšaukti

Naujas eksperimentas Išsaugoti Vykdėti

Du kartus spustelėjus pelyte įkeltą komponentę atsiranda langas, kuriame **galima pasirinkti** komponenčių parametrus

Rezultatų peržiūra

MII klasteris

MIF VU SK2

▸ Duomenų įkėlimas

▸ Pirminis apdorojimas

▸ Statistiniai primityvai

▸ Dimensijos mažinimas

▸ Klasifikavimas, grupavimas

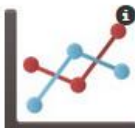
▾ Rezultatų peržiūra

Techninė
informacija

Matricinis
vaizdavimas

Grafinis
vaizdavimas

Įkelti failą iš
MIDAS

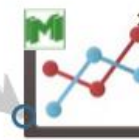
Matricinis
vaizdavimas

Filtravimas

Matricinis
vaizdavimas

Grafinis
vaizdavimas

Požymių
atrinkimas

Matricinis
vaizdavimas

Naujas eksperimentas

Išsaugoti

Vykdyti

Rezultatų matricinis vaizdavimas

Matricinis vaizdavimas

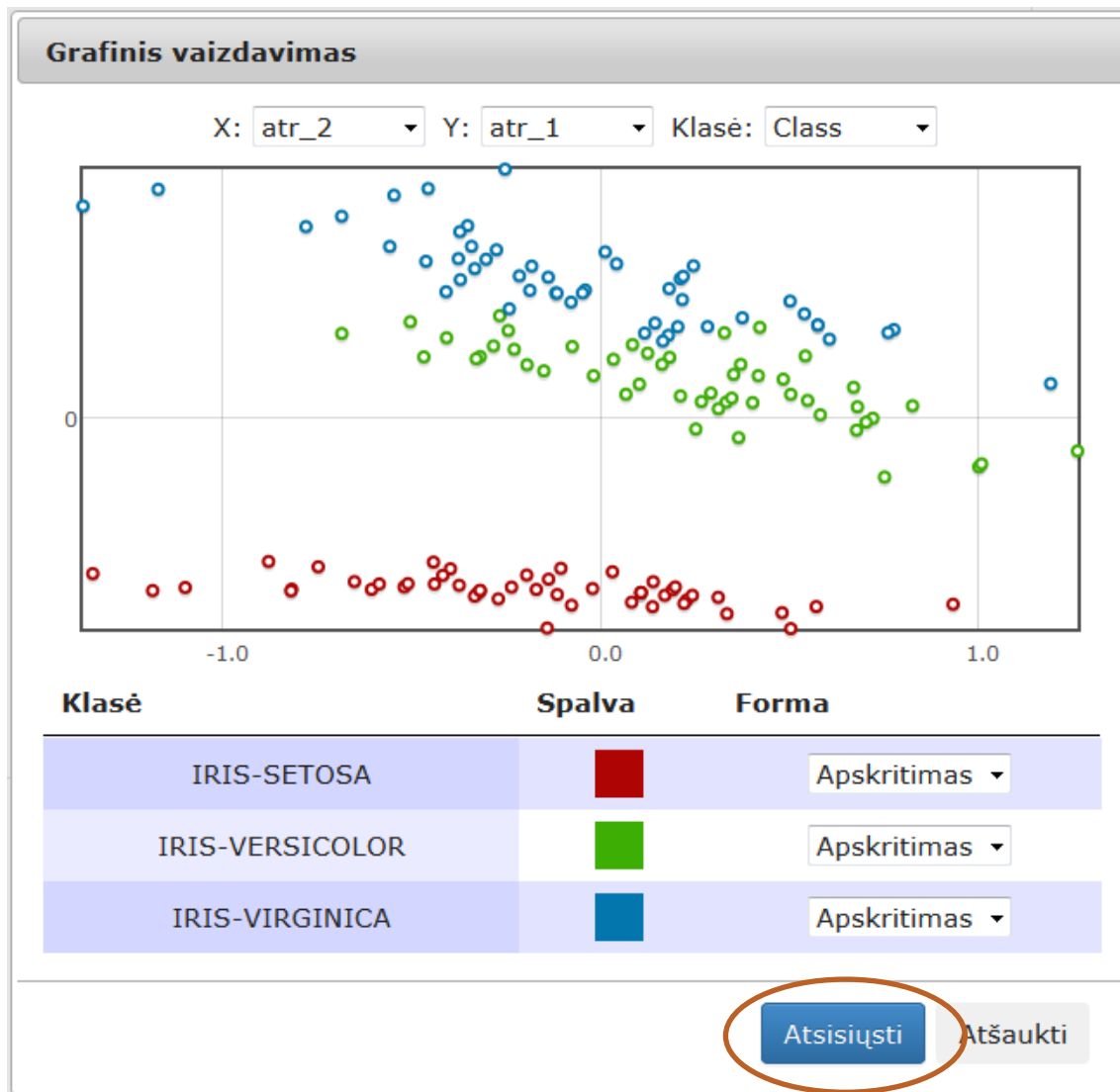
Size	Bare_Nuclei (REAL)	Bland_Chromatin (REAL)	Normal_Nucleoli (REAL)	Mitoses (REAL)	CL
1	3	1	1	2	
10	3	2	1	2	
2	3	1	1	2	
4	3	7	1	2	
1	3	1	1	2	
10	9	7	1	4	
10	3	1	1	2	
1	3	1	1	2	

Atsisiųsti Atšaukti

Rezultatų grafinis vaizdavimas

- Svarbu duomenis **pateikti vizualia forma.**
- Žmogui **lengviau suvokti** vizualizuotus duomenis, nei jų skaitinius įverčius.
- Įrankyje įgyvendinta **dvimatė taškinė diagrama** (*scatter plot*).
- Jei vizualizuojami duomenys, kuriuos apibūdina daugiau nei du požymiai, galima **peržiūrėti visų galimų porų vaizdus.**

Rezultatų grafinis vaizdavimas

Eksperimento vykdymas

MII klasteris

MIF VU SK2

▶ Duomenų įkėlimas

▶ Pirminis apdorojimas

▶ Statistiniai primityvai

▶ Dimensijos mažinimas

▶ Klasifikavimas, grupavimas

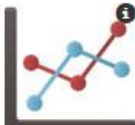
▼ Rezultatų peržiūra

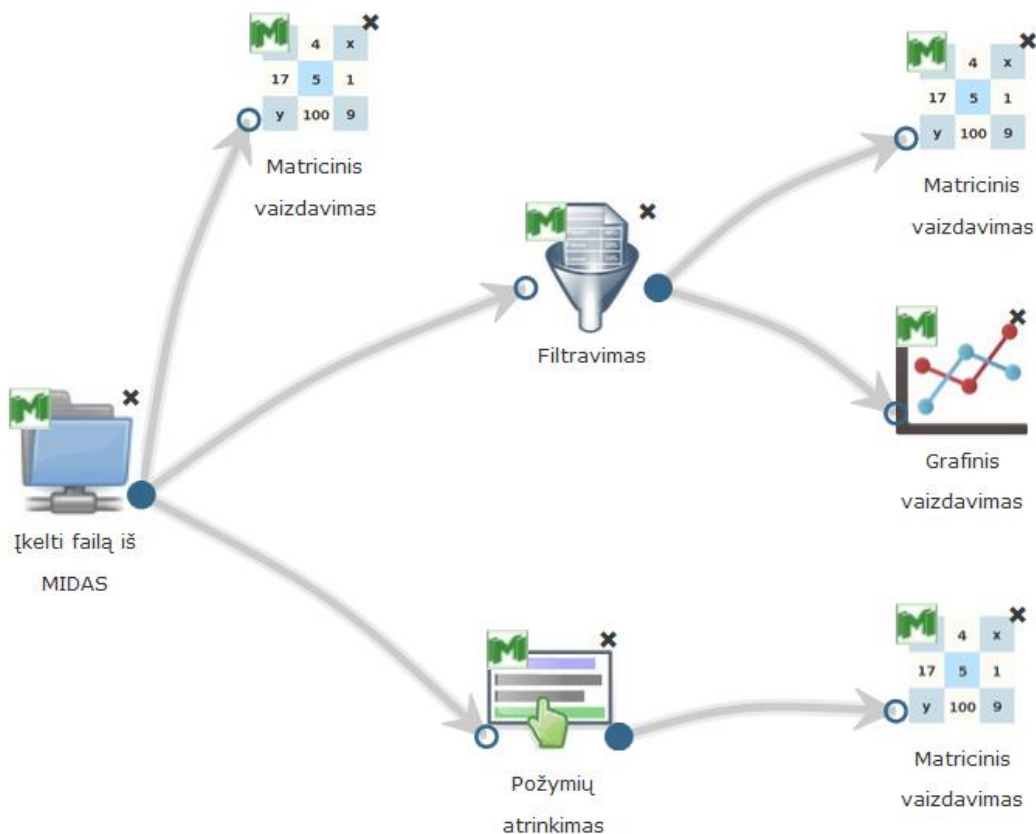
Techninė
informacija

Matricinis
vaizdavimas

Grafinis
vaizdavimas

Naujas eksperimentas

Išsaugoti

Vykdyti

Eksperimentų vykdymo istorija

DAMIS

Kurti eksperimentą +

Eksperimentai

Failų sąrašas

Lietuvių

Eksperimentų istorija

☐	Pavadinimas	Statusas	Veiksmai
☐	exp139	Vykdoma	
☐	exp110	Įvykdytas	
☐	exp109	Įvykdytas	
☐	exp108	Įvykdytas	
☐	exp107	Įvykdytas	
☐	exp000	Įvykdytas	

Duomenų statistinės charakteristikos

MII klasteris

MIF VU SK2

▶ Duomenų įkėlimas

▶ Pirminis apdorojimas

▼ Statistiniai primityvai

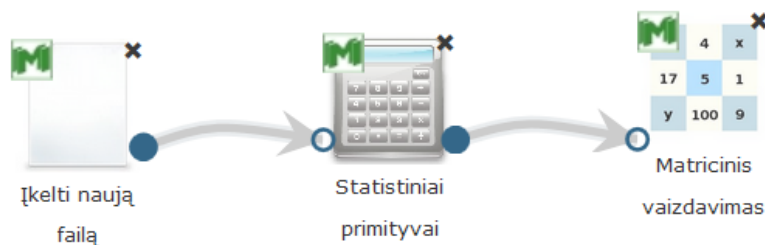

Statistiniai
primityvai

▶ Dimensijos mažinimas

▶ Klasifikavimas,
grupavimas

▶ Rezultatų peržiūra

Statistiniai primityvai – min, max, vidurkis, standartinis nuokrypis, mediana

Naujas eksperimentas

Išsaugoti

Vykdyti

Duomenų dimensijos mažinimas

MII klasteris

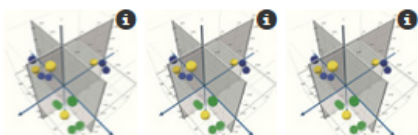
MIF VU SK2

▶ Duomenų įkėlimas

▶ Pirminis apdorojimas

▶ Statistiniai primityvai

▼ Dimensijos mažinimas

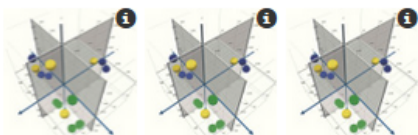

PCA

SMACOF

DMA

(MDS)

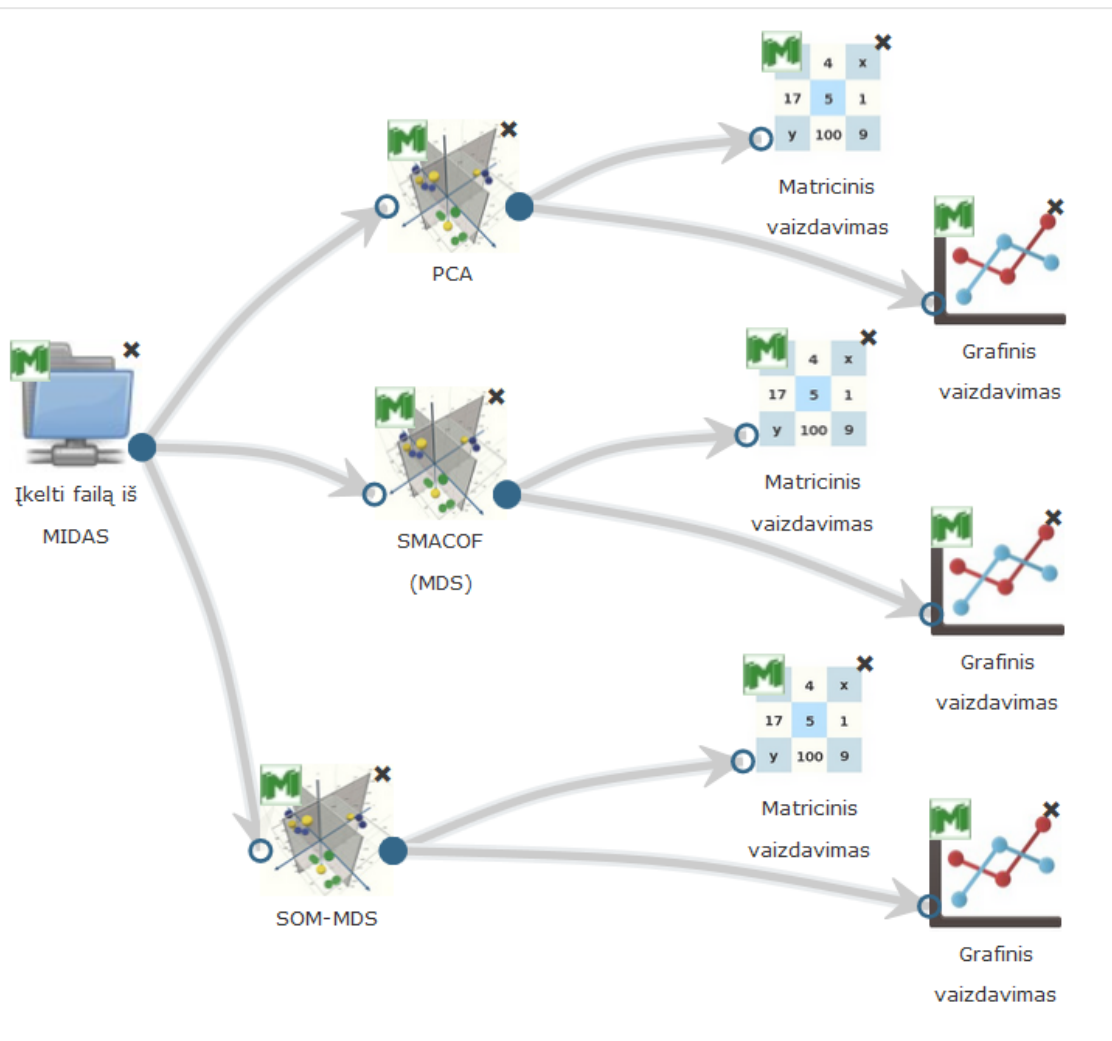
Relative
MDS

SAMANN

SOM-MDS

▶ Klasifikavimas,
grupavimas

▶ Rezultatų peržiūra

Naujas eksperimentas

Išsaugoti

Vykdyti

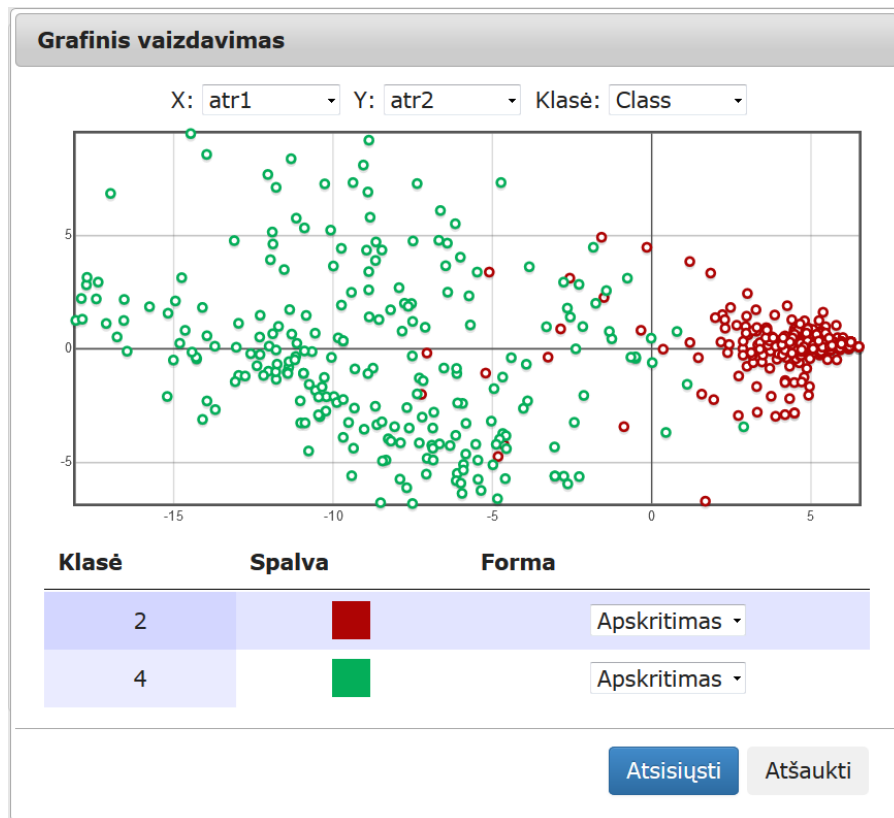
Duomenų dimensijos mažinimas

- Dažnai duomenis **apibūdina daug požymių**, todėl jie yra daugiamačiai.
- Būtina **sumažinti dimensiją**, siekiant palengvinti tolesnę duomenų analizę.
- Įgyvendinti šie duomenų **dimensijos mažinimo metodai**:
  - PCA – pagrindinių komponentų analizė,
  - SMACOF(MDS), DMA, Relative MDS – daugiamatės skalės ir jų variantai,
  - SAMANN – dirbtiniai neuroniniai tinklai daugiamatėms skalėms,
  - SOM-MDS – saviorganizuojančių neuroninių tinklų ir daugiamačių skalių junginys.

Krūties vėžio duomenų dimensijos mažinimas (vizualizavimas) MDS metodu

Daugiamačių duomenų transformavimas į mažesnės dimensijos erdvę, pavyzdžiui, dvimatę

$$(x_{i1}, x_{i2}, \dots, x_{i9}) \rightarrow (y_{i1}, y_{i2})$$

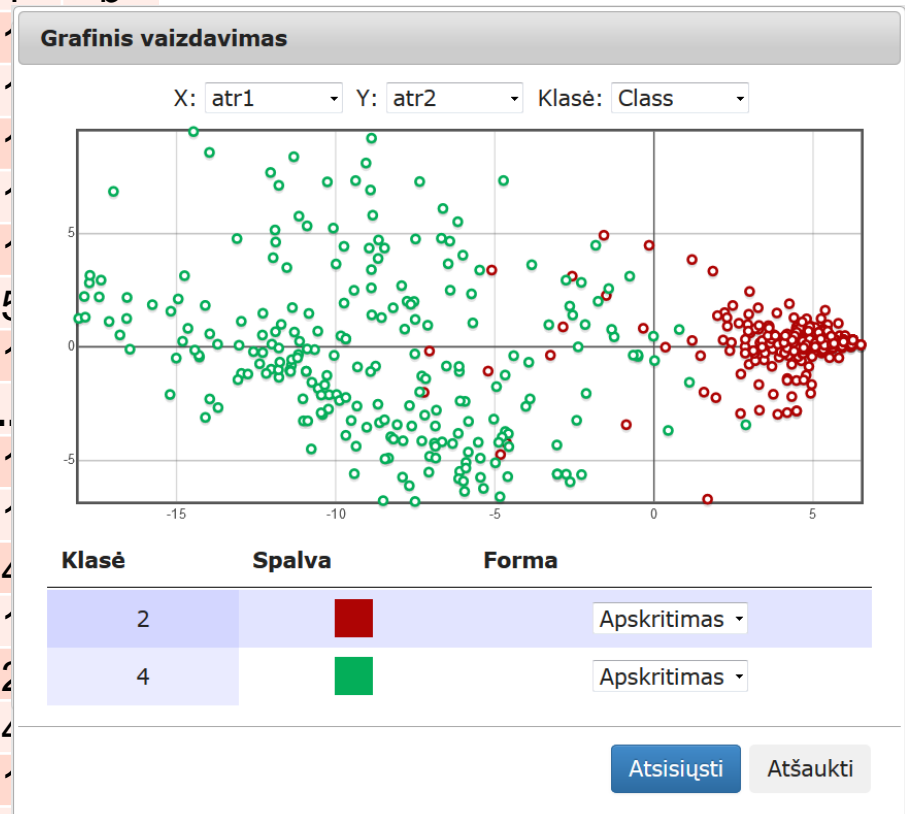
- vienas **taškas** atitinka vieną **pacientę**
- vienas **taškas** apjungia visus **devynis požymius**
- vizualus pateikimas padeda lengviau suvokti **informacijos visumą**

2 – **benign**, 4 – **malignant**

Krūties vėžio duomenų dimensijos mažinimas (vizualizavimas) MDS metodu

x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9	C
5	1	1	1	2	1	3	1	1	b
5	4	4	5	7	10	3	2	1	b
3	1	1	1	2	2	3	1	1	b
6	8	8	1	3	4	3	7	1	b
4	1	1	3	2	1	3	1	1	b
1	1	1	1	2	10	3	1	1	b
2	1	2	1	2	1	3	1	1	b
2	1	1	1	2	1	1	1	1	b
4	2	1	1	2	1	2	1	1	b
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
8	10	10	8	7	10	9	7	1	b
5	3	3	3	2	3	4	4	1	b
8	7	5	10	7	9	5	5	1	b
7	4	6	4	6	1	4	3	1	b
10	7	7	6	4	10	4	1	1	b
7	3	2	10	5	10	5	4	1	b
10	5	5	3	6	7	7	10	1	b
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
4	8	8	5	4	5	10	4	1	m

Class (C):
 2 – **benign**
 4 – **malignant**

Duomenų klasifikavimas

MII klasteris

MIF VU SK2

▶ Duomenų įkėlimas

▶ Pirminis apdorojimas

▶ Statistiniai primityvai

▶ Dimensijos mažinimas

▼ Klasifikavimas, grupavimas

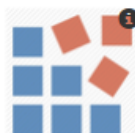
SOM

MLP

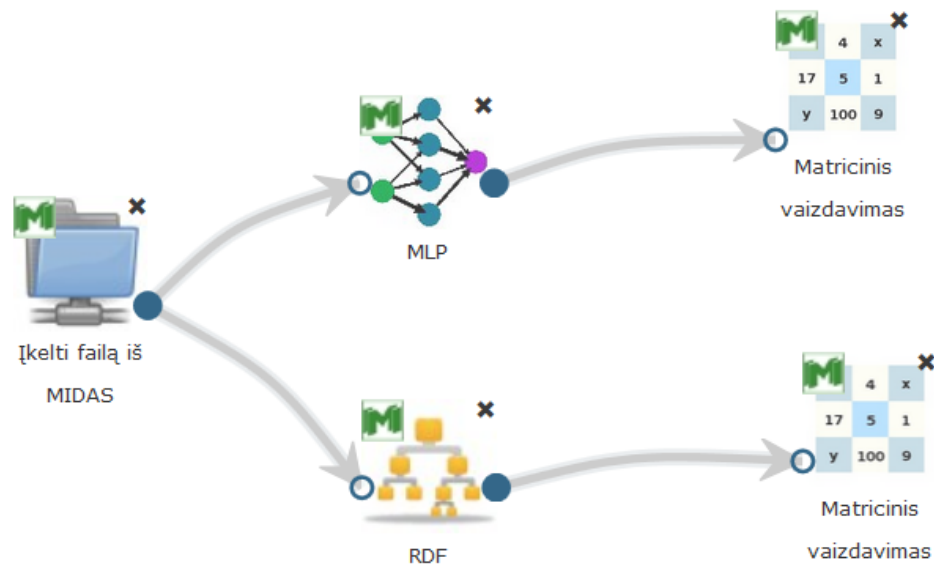

RDF

K-MEANS

▶ Rezultatų peržiūra

Naujas eksperimentas

Išsaugoti

Vykdyti

Duomenų klasifikavimas

- **Klasifikavimo tikslas** – turint duomenis, kurių klasės yra žinomas, rasti klases duomenims, kurių klasės nėra žinomos.
- Klasifikavimo **uždaviniai yra sprendžiami** medicinoje (preliminari diagnostika), ekonomikoje, finansuose ir kt.
- Įgyvendinti šie **duomenų klasifikavimo metodai**:
  - MLP – daugiasluoksnis neuroninis tinklas (perceptronas),
  - RDF – sprendimų medžiais pagrįstas klasifikatorius.

Krūties vėžio duomenys

x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9	C
5	1	1	1	2	1	3	1	1	b
5	4	4	5	7	10	3	2	1	b
3	1	1	1	2	2	3	1	1	b
6	8	8	1	3	4	3	7	1	b
4	1	1	3	2	1	3	1	1	b
1	1	1	1	2	10	3	1	1	b
2	1	2	1	2	1	3	1	1	b
2	1	1	1	2	1	1	1	5	b
4	2	1	1	2	1	2	1	1	b
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
8	10	10	8	7	10	9	7	1	m
5	3	3	3	2	3	4	4	1	m
8	7	5	10	7	9	5	5	4	m
7	4	6	4	6	1	4	3	1	m
10	7	7	6	4	10	4	1	2	m
7	3	2	10	5	10	5	4	4	m
10	5	5	3	6	7	7	10	1	m
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
4	8	8	5	4	5	10	4	1	m

Duomenų požymiai:

x_1 – clump thickness,
 x_2 – uniformity of cell size,
 x_3 – uniformity of cell shape,
 x_4 – marginal adhesion,
 x_5 – single epithelial cell size,
 x_6 – bare nuclei,
 x_7 – bland chromatin,
 x_8 – normal nucleoli,
 x_9 – mitoses.

Klasės:

C – class (**b**enign, **m**alignant)

dimensija (matmenų skaičius)

$n = 9$

viena eilutė – vienos pacientės duomenys

Krūties vėžio duomenų klasifikavimas

Matricinis vaizdavimas

i L)	atr7 (REAL)	atr8 (REAL)	atr9 (REAL)	probability_2 (REAL)	probability_4 (REAL)	CLASS (2, 4)
	3	1	1	1	0	2
	3	2	1	0.64	0.36	2
	3	1	1	1	0	2
	3	7	1	0.786667	0.213333	2
	3	1	1	1	0	2
	9	7	1	0	1	4
	3	1	1	0.933333	0.0666667	2
	3	1	1	1	0	2

Class:
2 – **benign**
4 – **malignant**

Atsisiųsti

Atšaukti

Duomenų grupavimas (klasterizavimas)

MII klasteris

MIF VU SK2

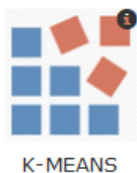
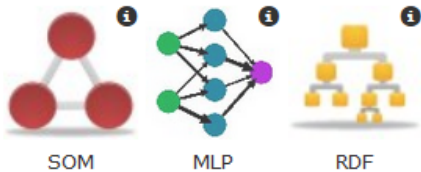
▶ Duomenų įkėlimas

▶ Pirminis apdorojimas

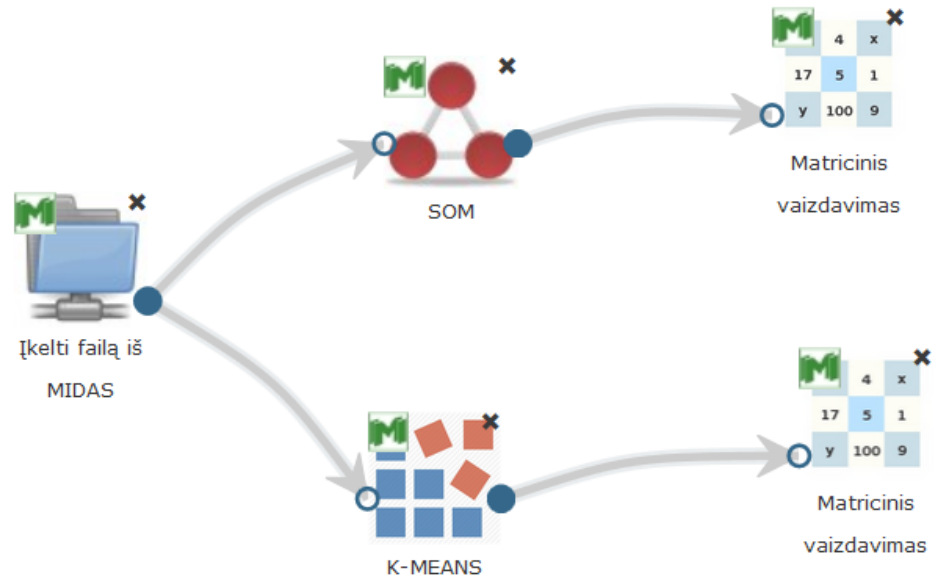
▶ Statistiniai primityvai

▶ Dimensijos mažinimas

▼ Klasifikavimas, grupavimas

▶ Rezultatų peržiūra

Naujas eksperimentas

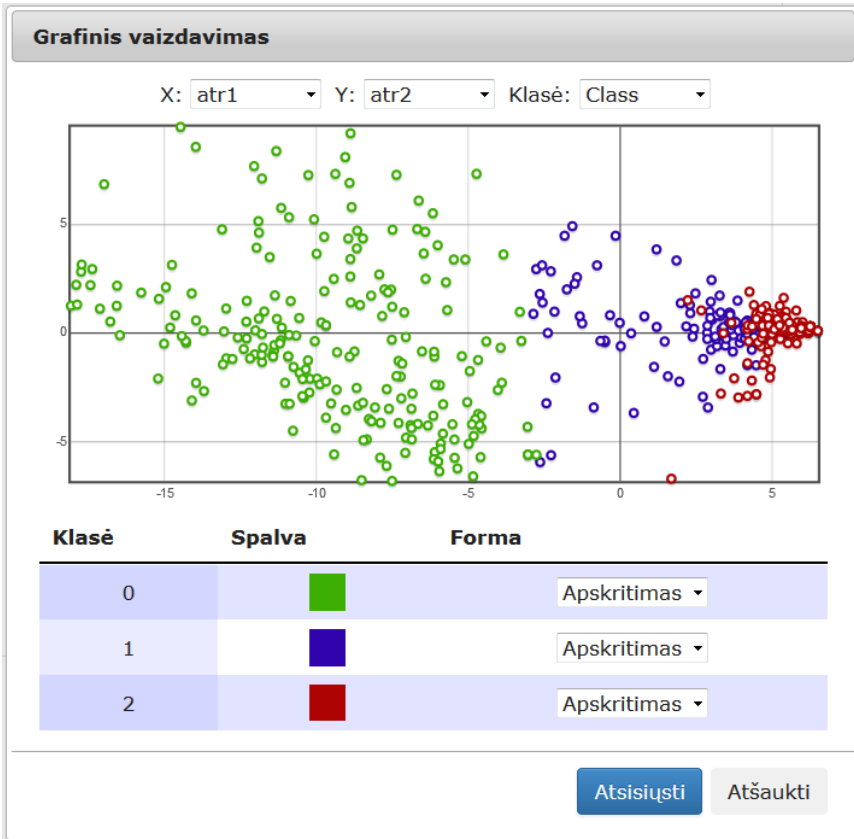
Išsaugoti

Vykdyti

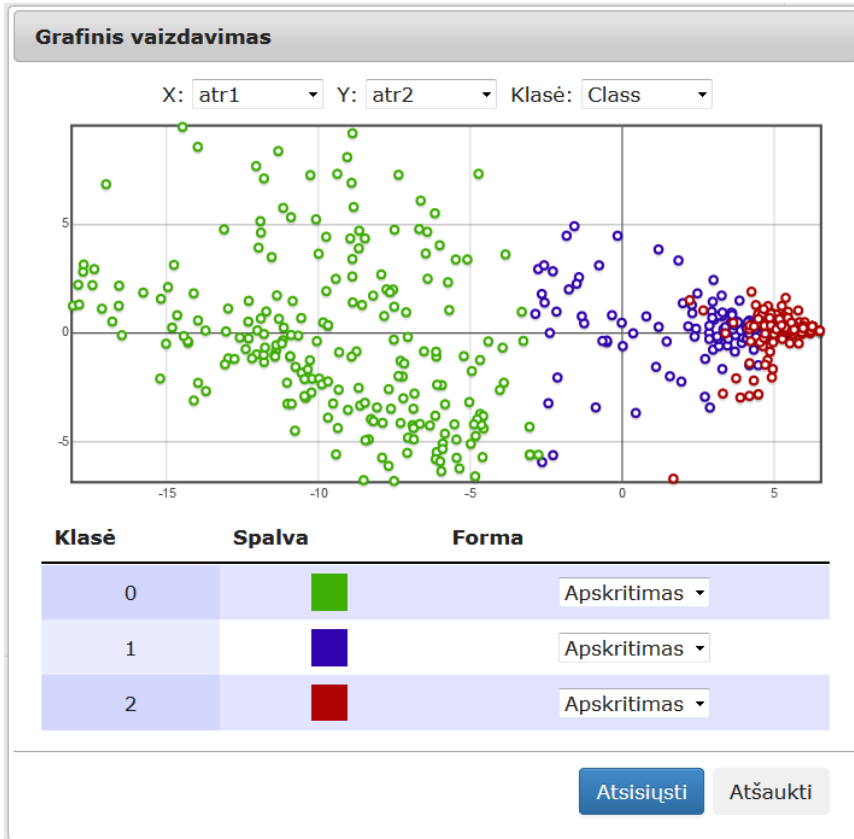
Duomenų grupavimas (klasterizavimas)

- **Klasterizavimo tikslas** – suskirstyti duomenis į grupes pagal jų panašumą, taip, kad toje pačioje grupėje duomenys būtų panašūs, o duomenys iš skirtingų grupių būtų nepanašūs.
- Dažniausiai klasterizavimo uždaviniai yra sprendžiami tada, **kai nežinomos duomenų klasės**.
- Įgyvendinti **šie duomenų grupavimo (klasterizavimo) metodai**:
  - k-means – k-vidurkių klasterizavimo metodas,
  - SOM – saviorganizuojantis neuroninis tinklas.

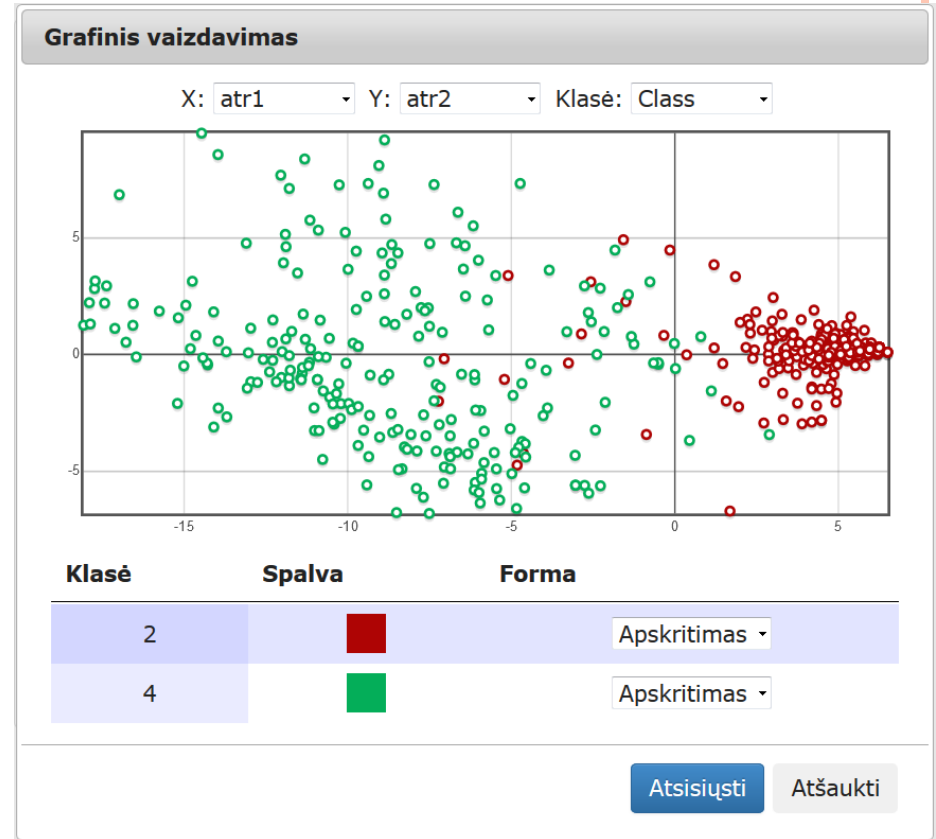
Krūties vēžio duomenų grupavimas ir vizualizavimas

Krūties vėžio duomenų grupavimas, klasifikavimas ir vizualizavimas

Grupavimo į tris grupes rezultatas

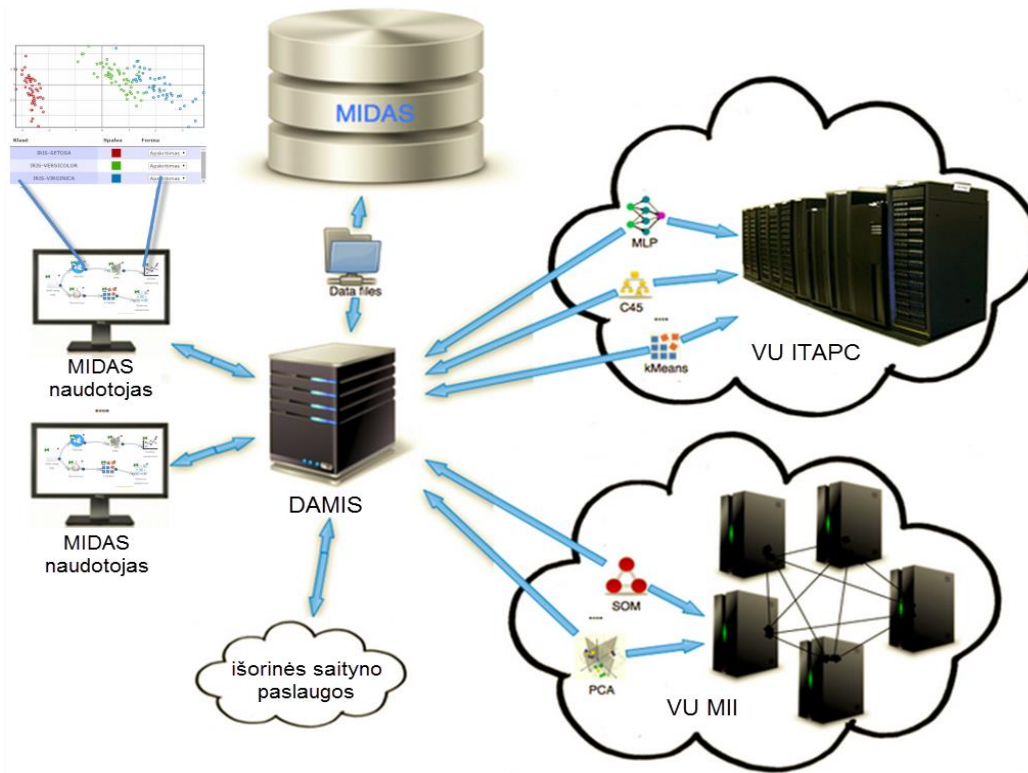

Klasių vizualizavimas

Kodėl verta rinktis DAMIS?

- **Praplečia MIDAS galimybes**: tai duomenų archyvas, turintis duomenų analizės galimybę visų sričių mokslininkams.
- **Nereikia** jokios **papildomos** programinės **įrangos**.
- Galimybė **rinktis** lygiagrečiųjų ir paskirstytųjų skaičiavimų **resursus** iš siūlomų alternatyvų.
- Tyrėjas norėdamas spręsti tam tikrą duomenų analizės uždavinį, tačiau eksperimentą vykdyti su kitais duomenimis ar kitais algoritmų valdymo parametrais, gali panaudoti jau sukurtas **mokslinių užduočių sekas**.
- Numatytos **DAMIS plėtros galimybės** pagal mokslininkų poreikį.

Ačiū už dėmesį

Pastabų, komentarų lauksime ir el. paštu info@inscience.lt